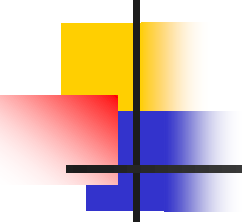

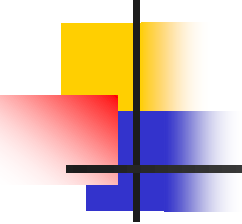
Anxietatea socială, personalitatea evitantă și rușinea

Prof.Mircea LAZARESCU
Clinica Psihiatrica Timisoara
Sovata 24-26 Mai 2017

Anxietatea socială și personalitatea evitantă, așa cum sunt ele descrise în manuale și în actualele sisteme de diagnostic, exprimă evident o sensibilitate anormală și o activare necorespunzătoare a comportamentului specific **rușinii**.

Persoana senzitiv rușinoasă și subiectul hiperemotiv, ce se teme de rușinea comentariului dezaprobat, capătă astfel statut nosologic.

Rușinea nu a beneficiat însă în perioada recentă de comentarii similare cu cele ale trăirii anormale a depresiei și persecuției, în corelație cu normalitatea acestora.

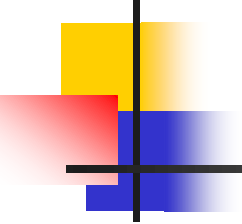
Trăirea rușinii are totuși o lungă și importantă istorie în cultura omenirii.

Aceasta era o muștrare care se auzea nu arareori din gura oamenilor de bun simț.

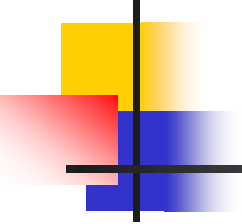
Căci, existau și oameni fără rușine, "cu obrazul gros", "bădărani și neciopliți", de care pomenește deja Theofrast printre Caracterele sale.

Iar lipsa de rușine, era și o caracteristică a psihopatului lui Cleckley.

Originea rușinii e deseori indicată prin trimiterea la legenda biblică a conștientizării de către Adam și Eva, la sugestia șarpelui, a sexualității; deci a corporalității ce stă la baza multiplicării biologice.

Chiar dacă acest lucru e discutabil, episodul atrage atenția asupra vechimii fenomenului. De fapt, ceea ce e conștientizat la început, e nevoia de îmbrăcăminte care să protejeze fragilitatea corpului uman.

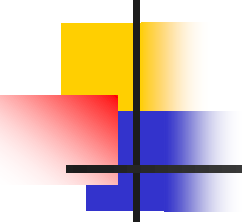
Hainele vor ajunge însă să fie în societățile urbane și o condiție pentru apariția adecvată a subiectului în zona publică (goliciunea fiind acceptată doar acasă).

Imbrăcămintea devine un limbaj social și un instrument de relaționare publică, ce respecta conveniențele și regulile sociale, instituționale.

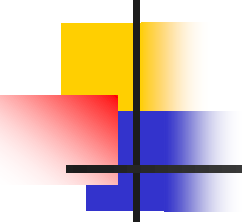
Goliciunea impudica exhibata in public, poate contraveni normelor sociale ale unei culturi, corelandu-se cu rusinea.

Ruşinea e o trăire situaţională şi relaţională negativă, corelată cu diagramă intim/public; de obicei cu resimţirea privirii altora care dezaprobă condiţia corporală a subiectului.

O condiție asemanatoare poate fi și urâtenia, stigma, corporala, stridența comportamentului și vorbirea neadecvată, necivilizată.

Uratenia poate fi considerata punctul de plecare al dismorfofobiei și a sentimentului relațional ce o însoțește.

Grupul social sancționează prin privire, atitudine și comentarii dezaprobatoare fata de comportamentele neadecvate din zona publică. Dar și față de eșecurile în performanță.

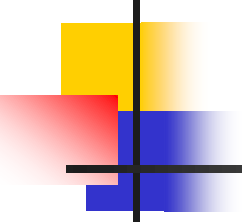
Acesta ar fi punctul de plecare al timidității și anxietății sociale.

În multe culturi tradiționale a funcționat ca sancțiune socială expunerea publică în condiții degradante.

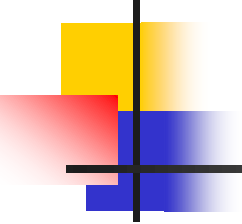
Așa era defilarea celor învinși cu ocazia triumfurilor romane.

Sau, expunerea în piața publică, la "stâlpul infamiei" a unor persoane ce au încălcat normele sociale.

Faptul de a fi umilit în public, care condiționează o rușine situațională, face parte din recuzita tradițională a pedepselor omenești, în diverse culturi.

Expunerea publică era uneori degradantă prin faptul că, condamnatul trebuia să stea gol; sau cu o mască infamă (de porc, măgar); sau cu etichete scrise, de condamnare (e.g. în timpul revoluției cultural chineze se atașau lozinci și etichete de exploatator, dușman de clasă).

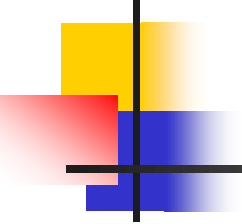

În condițiile expunerii publice, vizitatorii se puteau manifesta dezaprobator, injurios (scuipând, aruncând cu obiecte, făcând gesturi obscene, înjurând).

Sancțiunea expunerii publice a fost consacrată prin expresia "bătaie de joc".

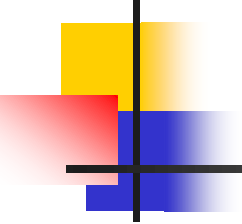
Manifestarea expresivă umană din aceste situații este cea a "râsului batjocoritor".

O remarcă a celui ce se simte astfel umilit se exprimă prin: "am ajuns de batjocura tuturor"; el simte că "toți râd de mine".

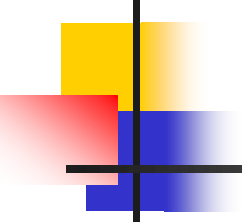
In urmă cu jumătate de veac mai era prezentă în practica educativă a școlilor primare din România, pedeapsa prin punere la colț în genunchi, cu fața la perete. Această condiție a înstrăinării de grup, supus privirii celorlalți, era umilitoare, condiționând "pedeapsa prin rușine".

Expunerea publică scoate în relief aspectul relațional al condiției rușinii, faptul de a fi privit de alții, de a fi în centrul atenției.

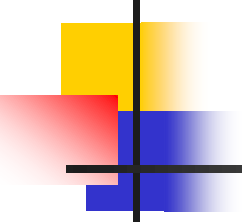
O altă situație standard a declanșării rusinii – și, consecutiv, a inhibiției sociale – e condiția violului. Persoana în cauză se simte privită de cei din jur, ca și cum toți ar cunoaște ce i s-a întâmplat.

În această clasă se înscriu și abuzurile intrafamiliale sexuale, prin pedepse corporale sau umiliri verbale.

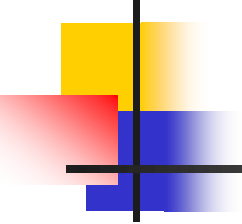

Subiectul expus rușinii batjocoritoare își resimte lezată stima de sine, onoarea, demnitatea.

Batjocorirea, umilirea, murdărirea onoarei și a stimei de sine e un important argument pentru tentativa suicidară.

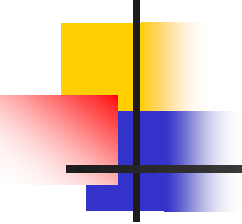

Posibilitatea instaurării unei stări de batjocură și umilire s-a înscris, desigur, în structurile inconștientului colectiv; astfel încât potențează emotivitatea socială a persoanelor.

Condiția trăirii rușinii se corelează cu trăiri senzitiv relaționale situaționale, cu sentimentul de a fi în atenția celorlalți, privind cu interes și comentat nefavorabil, batjocoritor.

Psihopatologia senzitiv relațională mai are însă și o a doua sursă de originare în trăiri normale, care vine din direcția atitudinii de supraveghere instituțional publică. Aceasta se corelează de obicei cu ostilitatea persecuției, ce poate aluneca în anormalitate paranoidă.

Sentimentul atitudinii ostile, a posibilelor și realelor acțiuni nefavorabile din partea altora, își are nucleul de iradiere în competiția social publică.

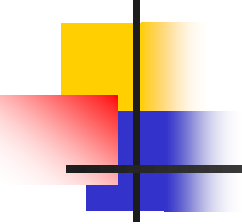
Persecuția e resimțită în primul rând ca venind din partea instituțiilor și persoanelor ce le reprezintă; eventual a unor personaje politice, istorice sau supranaturale. Si doar în a doua instanță din partea celor apropiați.

Spre deosebire de condiția rușinii, atitudinea ostilă nu se cantonează la o situație circumstanțială și la priviri dezaprobatore, batjocoritoare.

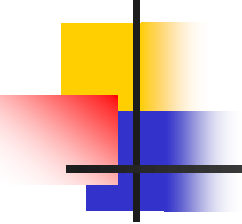
Supravegherea publică se poate realiza prin urmărire, prin supraveghere la distanță, cu aparatură specială.

Când coboară zona publică și se concentrează în aria intimă a persoanei, supravegherea paranoidă psihotică se manifestă ca transparență și influență psihică.

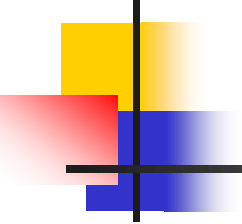

Simptomatologia psihopatologiei senzitiv relaționale are astfel două zone de originare, care pot converge. Una vine dinspre situațiile expunerii publice a intimității (corporale) în mod neadecvat și dinspre condiția eșecului. Alta derivă din supravegherea instituțională și competitivitatea în aria publică; și se corelează cu instituția spionajului.

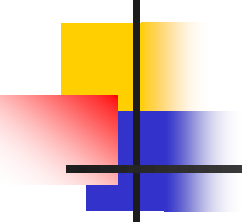
Dincolo de aspectul senzitiv relațional ce poate fi comun, psihopatologia evitantă ce derivă din rușine și cea paranoidă ce derivă din persecuție, sunt diferite.

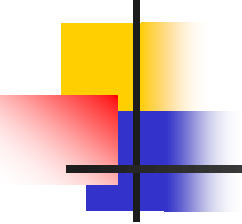
Problema rușinii se corelează cu decența și bunul simț, în societăți în care relațiile interpersonal comunitare joacă un rol important. Ea se articulează de asemenea cu sentimentul de onoare, cu stima de sine care transcede performanțele tehnice ale reușitelor sociale circumstanțiale.

Problema rușinii implică universul
transcendent al valorilor ce susțin demnitatea
umană.

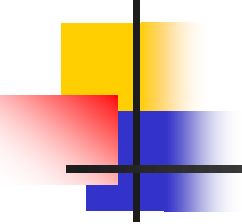

Intr-un mediu socio cultural care nu acordă mare atenție bunului simț, demnității și onoarei – sau le acordă o importanță secundă în raport cu performanțele de succes public – modulul rușinii, care s-a imprimat în structurile psihocerebrale ale omului sedentar de cel puțin 10.000 ani, se mai activează încă și în prezent, cel puțin sub forma anormalității anxietății sociale și a personalității evitante.

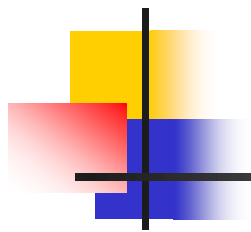
Să privim deci cu grijă persoanele care în jurul nostrum prezintă uneori manifestări particulare, excentrice, anormale așa cum e evitarea rusinoasă și sentimentul de a fi privit dezaprobator.

Ele pot fi purtătoare ale unor automatisme ce ne trimit spre manifestări valorice, cu sens.

Să ne amintim deci, și în zilele noastre, de sensul ce l-a exprimat printre oameni, de-a lungul mileniilor, rușinea.

De oameni sfioși, poate timizi și "feciorelnici", care respectau rușinea.

Vă mulțumesc!